

Лекція 3. Статус учасників експертного процесу

1. Учасники експертного процесу
2. Правовий статус та права експерта ЕЕ
3. Правовий статус замовників ЕЕ
4. Державні гарантії експерту ЕЕ
5. Правопорушення в галузі ЕЕ

1. Учасники експертного процесу

Згідно із Законом України “Про екологічну експертизу”, процедура проведення екологічної експертизи передбачає виконання еколого-експертними органами чи іншими формуваннями завдань експертного дослідження та оцінку об'єктів екологічної експертизи, підготовку обґрунтованого об'єктивного еколого-експертного висновку. Закон говорить, що замовник (інвестор) має право на проведення експертизи та має певні зобов'язання щодо її організації. Міністерство та їх територіальні органи повинні займатись організацією експертизи, проведення ж її лягає на вчених, практиків, не пов'язаних з управлінською діяльністю.

У залежності від об'єму і характеру експертної діяльності проведення експертизи доручається експертній комісії, склад якої затверджується наказом, або науково-дослідній організації, вищому навчальному закладу відповідного профілю. Експертиза може бути доручена окремому спеціалісту.

Учасниками експертної діяльності є:

1. **Замовник-інвестор**, який відповідає за правдивість та повноту інформації, документації по запланованій діяльності.

2. **Проектувальник** — наукові та інженерно-технічні працівники проектних організацій, які готують технічне завдання на розробку розділів ОВНС, планують і проводять дослідження ОВНС з урахуванням альтернатив проекту, готують попередній і остаточний варіанти ОВНС, виконують аналіз зауважень громадян.

3. **Громадськість** — окремі особи, громадські об'єднання, спілки.

4. **Компетентні органи державної влади** — державні органи, які уповноважені затверджувати проектну документацію, висновки експертизи, узгоджувати місце розташування об'єкта, масштаби природокористування (органи місцевого самоуправління, законодавчої та виконавчої влади, Міністерство екології та природних ресурсів), а також державні контролюючі органи, відповідальні за правдивість і повноту інформації про стан навколишнього середовища (держкомгідромет, санепідемстанція, земельний комітет, держводгосп, управління лісового та мисливського господарства, рибоохорони).

5. **Науково-дослідні заклади, університети** організації, які на договірній основі допомагають у зборі, аналізі стану довкілля, виконанні окремих видів роботи в процесі виконання екологічної експертизи.

2. Правовий статус та права експерта ЕЕ

Експертом екологічної експертизи може бути спеціаліст який має вищу освіту, відповідну спеціальність, кваліфікацію і професійні знання, володіє навичками аналізу експертної інформації і методикою еколого-експертної оцінки, а також має практичний досвід у відповідній галузі не менше трьох років.

Суть роботи експерта полягає в діагностиці. Діагностика означає поєднання наявних в експерта певних необхідних теоретичних знань із висновками, отриманими шляхом експертного спостереження. Тому найважливішими якостями експерта мають бути компетентність і незалежність. Незалежність експерта екологічної експертизи забезпечується:

- 1) виконанням еколого-експертних функцій відповідно до вимог законодавства незалежно від розпоряджень посадових осіб державних органів, об'єднань громадян та інших формувань;
- 2) свободою вибору форм і методів еколого-експертного аналізу й оцінки та викладення особистої думки з питань проведеного аналізу;
- 3) заборонаю втручатися будь-кому в проведення екологічної експертизи, за винятком випадків порушення експертом вимог законодавства;
- 4) захистом прав експерта у встановленому законодавством порядку.

Експерт державної екологічної експертизи має право:

- одержувати на його вимогу відомості та матеріали, необхідні для проведення екологічної експертизи;
- ставити питання про відхилення поданих на екологічну експертизу матеріалів, які не відповідають вимогам природоохоронного законодавства, екологічним стандартам і нормативам та врахування яких потребує додаткових досліджень, пошукових робіт чи виділення додаткових капіталовкладень;
- вносити пропозиції про залучення до проведення екологічної експертизи висококваліфікованих спеціалістів, науковців, створення належної матеріально-технічної та інформаційної бази;
- на викладення особистої думки щодо висновків проведеної екологічної експертизи.

Експерт екологічної експертизи зобов'язаний:

- дотримуватись встановлених строків та порядку здійснення екологічної експертизи, норм і вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки;
- забезпечувати всебічне, комплексне, об'єктивне, якісне й ефективне проведення екологічної експертизи;
- * своєчасно готувати обґрунтовані та об'єктивні висновки;
- обґрунтовувати пропозиції про повернення документації про об'єкти екологічної експертизи на доопрацювання;

- вносити відповідні пропозиції щодо вдосконалення форм і методів проведення екологічної експертизи;
- заявляти самовідвід за наявності особистої заінтересованості щодо конкретного об'єкта екологічної експертизи.

3. Правовий статус замовників ЕЕ

Права та обов'язки замовника документації, що надається на державну екологічну експертизу, визначені ст. 31 і 32 ЗУ «Про екологічну експертизу».

Замовники екологічної експертизи мають право:

- 1) порушувати відповідні клопотання та одержувати консультації;
- 2) надавати суб'єктам екологічної експертизи письмові чи усні пояснення, зауваження, пропозиції щодо об'єктів екологічної експертизи чи з окремих їх рішень та обґрунтувань;
- 3) знайомитися з висновками екологічної експертизи;
- 4) клопотати про проведення додаткової екологічної експертизи;
- 5) одержувати інформацію про хід проведення екологічної експертизи;
- 6) здійснювати й інші функції в галузі екологічної експертизи в порядку, встановленому законодавством.

Замовники екологічної експертизи зобов'язані:

- 1) подавати на екологічну експертизу необхідні матеріали на об'єкти екологічної експертизи і висновки щодо попередньої оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище;
- 2) сприяти суб'єктам екологічної експертизи в об'єктивному і комплексному розгляді об'єктів екологічної експертизи та їх науково обґрунтованій оцінці;
- 3) надавати суб'єктам екологічної експертизи необхідні додаткові відомості та матеріали;
- 4) своєчасно вносити до документації на об'єкти екологічної експертизи необхідні корективи і зміни, що не потребують конструктивних досліджень і розрахунків, оплачувати виконані еколого-експертні роботи згідно з договорами;
- 5) виконувати вимоги висновків екологічної експертизи;
- 6) вирішувати інші питання відповідно до законодавства України (передавати спеціально уповноваженим державним органам в галузі екологічної експертизи і громадським організаціям необхідні матеріали, відомості, розрахунки, додаткові розробки стосовно об'єктів екологічної експертизи, здійснювати плановану господарську діяльність згідно документації, що отримала позитивний висновок екологічної експертизи; передавати дані про висновки державної екологічної експертизи банківським організаціям для відкриття фінансування реалізації об'єкта експертизи).

4. Державні гарантії експерту ЕЕ

Закон України «Про екологічну експертизу» встановлює гарантії незалежності експерта екологічної експертизи, зокрема, проведення екологічної експертизи у встановленому законодавством порядку; виконання еколого-експертних функцій відповідно до вимог законодавства незалежно від розпоряджень посадових осіб державних органів, об'єднань громадян та інших формувань; свобода вибору форм і методів еколого-експертного аналізу і оцінки та викладення особистої думки з питань проведеного аналізу; заборона втручатися будь-кому в проведення екологічної експертизи, за винятком випадків порушення експертом вимог законодавства; захист порушених прав експерта у встановленому законодавством порядку.

5. Правопорушення в галузі ЕЕ

Правопорушеннями в галузі екологічної експертизи є:

- 1) порушення встановленого законодавством порядку проведення екологічної експертизи;
- 2) надання свідомо неправдивих відомостей про екологічні наслідки діяльності об'єкта екологічної експертизи;
- 3) надання дозволів на спеціальне природокористування, фінансування та реалізація проектів і програм чи діяльності, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища без позитивного висновку екологічної експертизи;
- 4) здійснення екологічної експертизи неправоздатними підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян та іншими формуваннями;
- 5) недотримання під час реалізації об'єкта експертизи вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки відповідно до висновку державної екологічної експертизи;
- 6) незаконне втручання будь-кого у проведення екологічної експертизи;
- 7) ухилення від надання на законну вимогу державних еколого-експертних органів і формувань необхідних відомостей і матеріалі;
- 8) підготовка свідомо неправдивого висновку державної екологічної експертизи.

Особи, винні в порушенні законодавства в галузі екологічної експертизи, притягаються відповідно до дисциплінарної, адміністративної, цивільної чи кримінальної відповідальності.

Законодавством України може бути встановлено відповідальність і за інші правопорушення в галузі екологічної експертизи.

Завдання

Опишіть компетенції органів державної влади при проведенні екологічної експертизи.

Рекомендована література

1. Закон України "Про екологічну експертизу". Затверджений Президентом України 09.02.1995 р. №45/95 – ВР.
2. Андрейцев В.І. Екологічне право. – К.: Вектурі, 1996. - 207 с.
3. Бобровський А.Л. Екологічна оцінка та екологічна експертиза / А.Л.Бобровський. – Рівне: Зень, 2015. – 525 с.
4. Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України. (Затверджено Указом. Президента України від 29 травня 2000 р. № 724.)
5. Положення про Державну екологічну інспекцію Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України. (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р. № 244 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМН501 (501-2000-п) від 16.03.2000 р.)).
6. Екологічна експертиза: теорія та практика: Навч. пос. / Смирнова В.Г., Костешок Л.В. – Чернівці: Рута, 2008. – 104 с.